

Kysymyksiä ja vastauksia ESBL:stä

Mikä on ESBL ja kuinka yleinen se on?

Terveen ihmisen suolistossa, limakalvolla ja myös ihon kosteilla alueilla, kuten taipeissa, esiintyy erilaisia ihmiselle tarpeellisia gramnegatiivisia sauvabakteereita (esimerkiksi *E. Coli*, *Klebsiella*- tai *Proteus mirabilis* -bakteereita).

Sellaisia gramnegatiivisia sauvabakteereita, joilla on nk. ESBL-ominaisuus, kutsutaan ESBL-bakteereiksi (Extended Spectrum BetaLactamase). ESBL- ominaisuus tekee monet antibiootit tehottomiksi.

ESBL-bakteerit ovat yleistyneet nopeasti sairaaloissa ja hoitolaitoksissa ympäri maailmaa. Myös sairaalan ulkopuolelta saadut ESBL-tartunnat ovat viime vuosina lisääntyneet kaikkialla maailmassa.

Mitä tarkoitetaan ESBL-kantajalla ja ESBL-infektiolla?

Henkilöä sanotaan ESBL-kantajaksi, mikäli hänen elimistöstään on nyt tai aiemmin löytynyt ESBL-bakteeri. Yleensä ESBL-bakteeri on suolistossa, limakalvolla tai virtsassa aiheuttamatta mitään oireita.

ESBL-infektiolla tarkoitetaan sitä, että ESBL-bakteeri aiheuttaa henkilölle oireisen tulehduksen, joka pitää hoitaa antibioottein.

Miten ESBL-kantajuus huomataan?

ESBL löytyy useimmiten tavallisen bakteeriviljelyn yhteydessä virtsasta, mutta joskus myös verestä, haavoista ja muista eritteistä. Se voi tulla esiin myös, kun ulkomailla sairaalahoidossa olleilta otetaan näytteitä antibiooteille vastustuskykyisten bakteerien löytämiseksi.

Minkälaisia infektioita ESBL-bakteerit aiheuttavat ja miten ne hoidetaan?

ESBL-bakteeri aiheuttaa samanlaisia infektioita kuin tavallinen gramnegatiivinen sauvabakteerikin. Useimmiten ESBL-bakteeri aiheuttaa virtsatieinfektioita, joskus vakavan yleisinfektion. Vaikka ESBL-bakteeri onkin vastustuskykyinen monille antibiooteille, on olemassa tehokkaita lääkkeitä, joilla infektion hoito onnistuu.

Miten ESBL tarttuu?

ESBL voi levitä sairaalassa potilaasta toiseen käsien kautta. Se ei leviä ilman välityksellä. ESBL-tartunnan voi saada myös sairaalahoidosta ulkomailla tai saastuneen ruuan tai juoman välityksellä ulkomaanmatkalla.

Miksi ja miten ESBL:n leviämistä pyritään estämään sairaalassa?

ESBL:n leviämisen estäminen on sairaaloissa tärkeää, koska lääkille vastustuskykyisten bakteerien yleistyminen vaikeuttaisi vaikeasti sairaiden potilaiden infektioiden hoitoa.

Mikäli kyseessä on ESBL-ominaisuuden omaava Klebsiella-bakteeri, potilas hoidetaan omassa huoneessaan tai muiden ESBL-Klebsiella kantajien kanssa samassa huoneessa. Huoneesta poistutaan vain henkilökunnan ohjauksessa. Potilas itse ja kaikki huoneessa kävijät noudattavat hyvää käsihygieniaa. Kädet desinfioidaan aina huoneesta poistuttaessa. Lähihoidossa henkilökunta käyttää suojakäsineitä ja kertakäyttöistä suojatakkaa tai -esiliinaa. Suojavaatetusta ei tarvitse käyttää, mikäli huoneessa vain pistäydytään (tuomaan esim. ruokatarjotinta, lääkkeitä jne.). Vierailut sallitaan normaalisti osaston henkilökunnan ohjauksessa. Vierailijoita opastetaan hyvän käsihygienian toteuttamiseen. Jos vierailijat osallistuvat hoitoon, hekin käyttävät suojaimia.

Muiden ESBL-bakteerien (useimmiten E.coli) kantajien kohdalla ESBL:n leviämisen estämiseksi riittää, että sekä potilaat että henkilökunta noudattavat hyvää käsihygieniaa. Saatte henkilökunnalta ohjausta käsihygienian toteuttamisessa. Teho- ja valvontaosastoilla ja pahanlaatuisia veritauteja hoitavilla osastoilla E.Coli-ESBL-kantajat hoidetaan yhden hengen huoneissa ja heitä hoidettaessa käytetään suojakäsineitä ja muita suojaimia. Näin saatetaan toimia muillakin osastoilla tarpeen vaatiessa.

Minulta löydettiin ESBL, mitä nyt?

ESBL-kantajuus ei se vaikuta normaaliin elämään (esim. koti, työpaikka, harrastukset, ihmissuhteet) millään lailla. Niin kuin tavallisestikin, kädet pestään saippualla huolellisesti WC:ssä käynnin jälkeen ja ennen elintarvikkeiden käsittelyä. Jos Teillä on haavoja, haavan hoidossa noudatetaan osastolta saatuja ohjeita. Kädet pestään ennen ja jälkeen haavan hoidon. Siivouksessa käytetään kaupasta saatavia, normaaleja pesuaineita. Teillä todettu ESBL ei lisää perheenjäsentenne riskiä saada infektio.

Kenelle kerron ESBL-kantajuudesta, entä kuinka kauan kantajuus kestää?

Oireetonta ESBL-kantajuutta ei ole tarpeen hoitaa lääkkeillä, mutta ESBL:n aiheuttamiin infektioidiin tarvitaan oikein valittu antibiootti. Siksi on tärkeää, että kerrotte ESBL-kantajuudesta

lääkärille, jos Teillä epäillään esim. virtsatieinfektiota. ESBL-kantajuudesta ei tarvitse kertoa työpaikalla, koulussa, päiväkodissa, harrastuksissa tai missään muuallakaan terveydenhuollon ulkopuolella.

Ei tiedetä tarkkaan, kuinka kauan ESBL-bakteeri säilyy ihmisen elimistössä, mutta on todennäköistä, että useimmilta se katoaa kuukausien kuluessa. Jos ESBL:n toteamisesta on kulunut vuosi, ette ole ollut sairaalahoitossa ettekä ole tarvinnut antibioottihoitoja, voidaan ESBL-kantajuustieto poistaa, useimmiten ilman uutta näytteenottoa. Tästä päättävät tapauskohtaisesti hygieniahoitaja ja infektio lääkäri.

Eikö kysymyksiisi löytynyt edellisestä vastausta?

Ota yhteyttä sinua hoitaneeseen osastoon, sairaalan infektio lääkäriin tai hygieniahoitajaan.

Potilasohje | HUS Infektiosairauksien klinikka | Hyväksytty: 7.1.2022